

# Gradani Republike Srpske ne žele u NATO, a preferiraju pridruživanje Evropskoj uniji

## UVOD

Stavovi javnog mnjenja u Republici Srpskoj o NATO integracijama su većinom zasnovani na emocijama i počivaju na percepciji uloge NATO saveza u regionu devedesetih.

Pored toga, proglašenje vojne neutralnosti Republike Srpske 2017. godine je dodatno poslalo poruku javnosti da je neprihvatljivo učešće u NATO savezu, ukoliko i Srbija nije njegov član.

Šansa za promjenu ovakvog stanja je prepoznata u istraživanju<sup>1</sup> organizacije „Vanjskopolitička inicijativa BH“ iz Sarajeva 2012. godine, u kojem je primijećen porast podrške pristupanju NATO savezu u odnosu na 2009. godinu, usljed brojnih javnih diskusija o dobrobitima članstva.

Obzirom na to da interesovanje za evroatlanske integracije raste među studentima i istraživačima, ovim projektom se nastojalo doprinijeti debati, kako unutar akademske zajednice, tako i prema civilnom društvu.

## NAJVAŽNIJA SAZNANJA

- Ulazak Bosne i Hercegovine u NATO podržava više od 20% ispitanika, a njih 8,5% bi podržalo ulazak u NATO ukoliko to Srbija učini.
- Protiv pridruživanja NATO savezu je više od polovine ispitanika.
- Ulazak Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju podržava više od 60% ispitanika.
- Mladi (do 35 godina) generalno najmanje podržavaju pridruživanje Bosne i Hercegovine NATO savezu i Evropskoj uniji.
- Većina ispitanika misli da je pridruživanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji moguće bez pridruživanja NATO savezu.

### Da li ste za ulazak BiH u NATO?

|                               | Frequency | %    |
|-------------------------------|-----------|------|
| Da, u svakom slučaju          | 204       | 20,4 |
| Da, ukoliko Srbija isto učini | 85        | 8,5  |
| Ne                            | 532       | 53,1 |
| Ne znam                       | 147       | 14,7 |
| Bez odgovora                  | 33        | 3,3  |
| Total                         | 1001      | 100  |

### Da li ste za ulazak BiH u EU?

|                               | Frequency | %    |
|-------------------------------|-----------|------|
| Da, u svakom slučaju          | 613       | 61,2 |
| Da, ukoliko Srbija isto učini | 96        | 9,6  |
| Ne                            | 182       | 18,2 |
| Ne znam                       | 90        | 9    |
| Bez odgovora                  | 20        | 2    |
| Total                         | 1001      | 100  |

Objavlivanje ovog materijala je finansirano grantom Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država (Department of State). Mišljenja, nalazi i zaključci koji su ovdje navedeni pripadaju autorima i ne odražavaju nužno mišljenja, nalaze i zaključke Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država.



## ČIJE MIŠLJENJE SMO TRAŽILI?

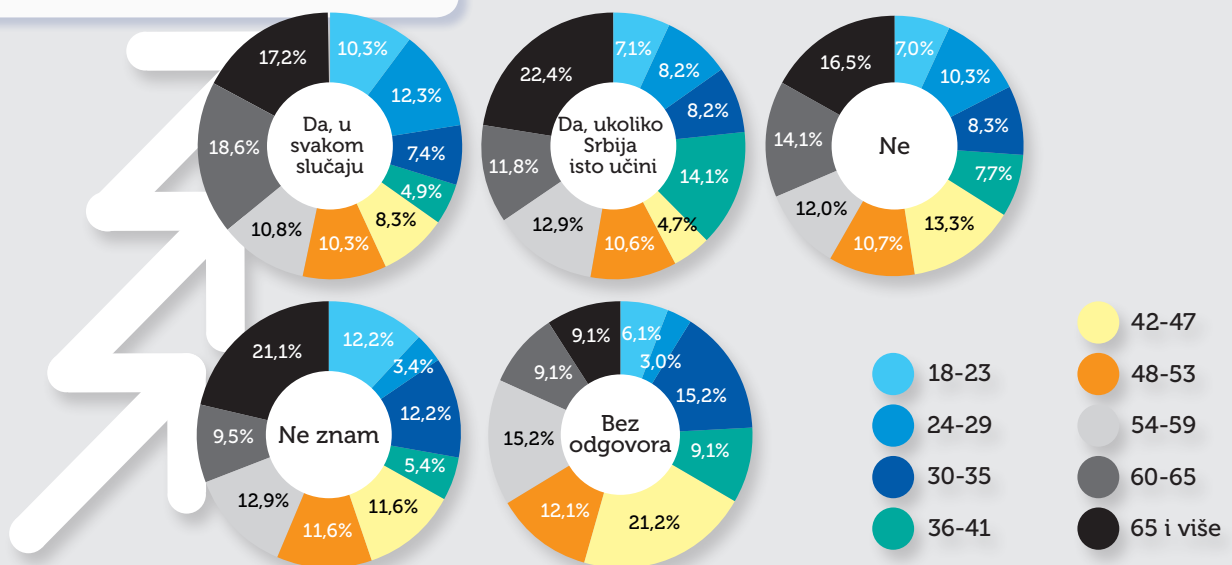
Najviše ispitanika koji su učestvovali u istraživanju (56,3%) su uzrasta između 18 i 53 godine. Udio najstarijih građana (od 60 godina naviše) u istraživanju je 31,6%. Više od polovine ispitanika su građani sa završenom srednjom školom, a oko 27% njih imaju završenu višu ili visoku školu, odnosno fakultet. Svega 4,5% ispitanika ne posjeduju formalno obrazovanje. Nacionalna struktura ispitanika: najviše ih je srpske nacionalnosti (skoro 80%), zatim bošnjačke (8,5%), hrvatske (1,8%), neke druge (1,2%), a oko 9% ispitanika nije željelo da se izjasni o svojoj nacionalnoj pripadnosti.

## REZULTATI

### Starija populacija više podržava ulazak u NATO

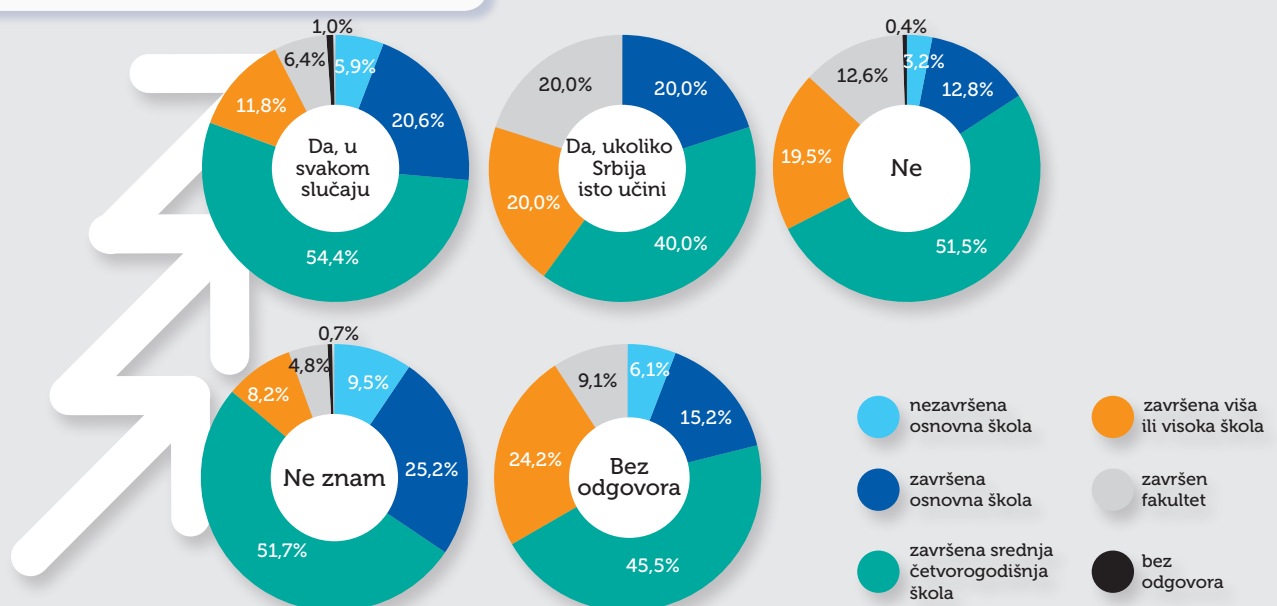
Za ulazak Bosne i Hercegovine u NATO se izjasnilo nešto više od 20% ispitanika, a njih 8,5% bi podržalo ulazak u NATO ukoliko to Srbija učini. Ulazak u NATO ne podržava više od polovine ispitanika (53,1%), dok oko 15% njih ne znaju šta misle o ovom pitanju. Najviše onih koji su za ulazak Bosne i Hercegovine u NATO pripada starosnoj grupi od 60 godina naviše. Najmanje onih koji podržavaju ulazak u NATO dolazi iz starosne grupe od 36 do 41 godine.

Ulazak u NATO / Starosna struktura ispitanika



Najveći udio onih koji podržavaju ulazak BiH u NATO u svakom slučaju su ispitanici sa osnovnim (20%) i srednjoškolskim (54,4%) obrazovanjem, a najmanji procenat je visokoobrazovanih (6,4%). Više od pola ispitanika sa završenim fakultetom (62%) su odlučno protiv ulaska Bosne i Hercegovine u NATO. Takođe, više od polovine (54%) ispitanika sa završenom osnovnom školom je protiv učlanjenja u NATO, što čini četvrtinu svih ispitanika u istraživanju.

Ulazak u NATO / Obrazovna struktura ispitanika

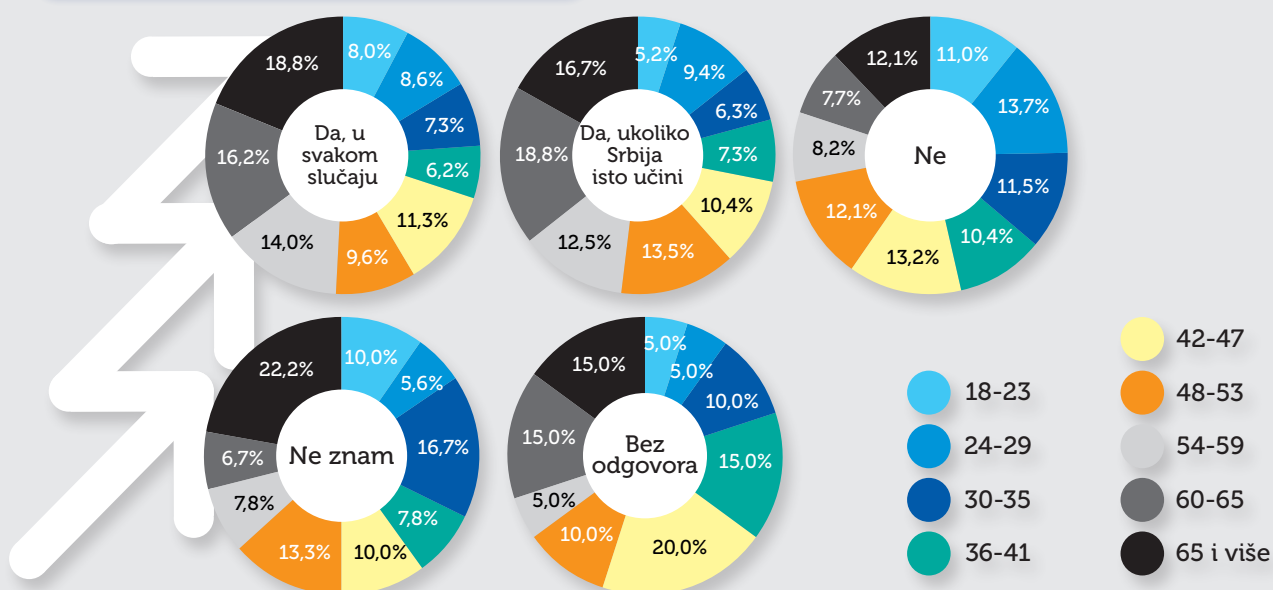


## Mladi ne vide evropsku budućnost

Ulazak Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju podržava, u svakom slučaju, više od 60% ispitanika, a oko 10% ispitanika se pridružuje tom odgovoru u slučaju da Srbija isto učini. Protiv ulaska BiH u Evropsku uniju je 18,2% ispitanika, dok njih 9% ne znaju jesu li za pridruženje.

Među ispitanicima koji podržavaju ulazak Bosne i Hercegovine u EU, najmanje je mladih (18-41 godine) – njih trećina, a najviše je starije populacije (od 54 godine i više). Takođe, većinu ispitanika koji su se izjasnili protiv ulaska BiH u EU čine mladi između 18 i 41 godine, skoro polovina ukupnih ispitanika.

Ulazak u EU / Starosna struktura ispitanika



Kada posmatramo obrazovnu strukturu ispitanika, najveći udio među onima koji su podržali ulazak Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju čine ispitanici sa srednjoškolskim obrazovanjem. Posmatrano unutar grupa, četiri puta više je visokoobrazovanih ispitanika koji podržavaju ulazak BiH u EU, nego visokoobrazovanih koji su protiv.

## Preovlađujuće mišljenje: evroatlanske integracije ne donose ništa pozitivno

Više od trećine ispitanika misli da je ulazak u Evropsku uniju moguć bez ulaska u NATO i isto toliko njih ne zna. Četvrtina ispitanika su odgovorili da ulazak u EU nije moguć bez ulaska u NATO.

Oko četvrtine ispitanika (24,4%) smatra da bi ulazak BiH u NATO mnogo doprinio izgradnji boljih političkih odnosa sa SAD, dok njih 14% smatra da bi se to donekle ostvarilo. Više od trećine ispitanika smatra da ulazak u NATO ne doprinosi boljim odnosima sa SAD, a skoro četvrtina ispitanika ne zna kako bi pristupanje NATO savezu uticalo na odnose BiH i SAD.

Nešto manje od 40% ispitanika smatra da bi ulazak BiH u NATO doprinio izgradnji bolje ekonomske situacije i podsticanju stranih investicija (mnogo i donekle), dok skoro polovina ispitanika odgovara da se to nikako ne bi desilo. Blizu 15% ispitanika ne zna kakav bi uticaj na investicije i poboljšanje ekonomske situacije imalo pridruživanje NATO savezu.

## ZAKLJUČAK

Ako posmatramo istraživanja u posljednje tri godine, koje je sprovedla Direkcija za evropske integracije (2017<sup>2</sup>, 2018<sup>3</sup>, 2019<sup>4</sup>), najmanja podrška evropskim integracijama je bila u Republici Srpskoj, ali je imala tendenciju rasta. Takav blagi pad evroskepticizma građana Republike Srpske, potvrđen je i ovim istraživanjem. Međutim, promjene po ovom pitanju su izvjesne, ako uzmemo u obzir da bi pristupanje Srbije promijenilo značajno podršku građana Republike Srpske procesu evropskih integracija, čime se ukazuje na jačanje evropske orijentacije u Republici Srpskoj. Zanimljivo je da u godinama kada se EU suočila s nekima od najvećih izazova (kao što su migrantska kriza i Brexit), u BiH dolazi do porasta podrške evropskim integracijama. S tim se može dovesti u vezu i iskustvo najmlađe EU članice Republike Hrvatske, ali i kontinuiran porast odliva stanovništva ka evropskim zemljama. Negativan stav prema pristupanju NATO savezu, s druge strane, s vremenom samo osnažuje. Mogući razlozi za to su: nejasna evropska politička orijentacija, odnosno paralelna orijentisanost ka evroazijskoj uniji; sporost i neuspješnost političkih elita u procesu evro-integracija i iz toga proizišla neinformisanost o članstvu u NATO savezu, loš imidž NATO saveza u regionu i slično.

Vidljiva podrška starije populacije evroatlanskim integracijama može upućivati na neposredno iskustvo ratnog perioda i želju za zaštitom od takvih ponovnih rizika, dok izostanak podrške mlađih ispitanika može ukazivati na podršku zvanične politike u Republici Srpskoj. Činjenica da ih 15% ne zna da li BiH treba ući u NATO savez govori i o visokoj neinformisanosti o ovom pitanju i njegovim posljedicama.

### Metodologija

Istraživanje je sprovedeno CATI metodom na višefaznom višetapnom uzorku od 1000 punoljetnih građana i građanki Republike Srpske, u periodu od 5 radnih dana u oktobru 2019. godine. Istraživanje je provodilo 10 anketara na platformi Warp It u prostorijama Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Banjoj Luci. Reprezentativnost uzorka obezbijedena je sa dvije etape: nakon 700 uspješnih anketa, u ostatku uzorka anketari su imali precizne zadatke koji su trebali poboljšati zastupljenost grupa u uzorku. Statistička greška je +/-4%, a stepen povjerljivosti 95%.

### Priznanja

Istraživanje Mišljenje građana i građanki Republike Srpske o evro-integracijama (pridruživanje Evropskoj uniji i Nato savezu) sprovodi Udruženje građana EDA iz Banjaluke, zajedno sa Fakultetom političkih nauka Univerziteta u Banjoj Luci.

Anketari koji su radili na istraživanju su: Vera Kukrić, Sonja Milinčić, Nikolina Damjanić, Vanja Gogić, Milica Jovljević, Nataša Gavur, Dajana Mizdrak, Tamara Lazić, Jovana Bokan i Bojana Radujković.

### Autor: Bojana Vukojević

Bojana Vukojević radi kao viši asistent na studijskom programu Sociologija Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Banjoj Luci. Master studije sociologije je završila na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, a trenutno je student na doktorskim studijama Društvenih nauka FPN UNIBL. Učestvovala je u više istraživanja i autor je nekoliko naučnih radova.

<sup>1</sup> [http://vpi.ba/wp-content/uploads/2016/05/Prosirenje\\_NATO-a\\_na\\_Bosnu\\_i\\_Hercegovinu.pdf](http://vpi.ba/wp-content/uploads/2016/05/Prosirenje_NATO-a_na_Bosnu_i_Hercegovinu.pdf)

<sup>2</sup> [http://www.dei.gov.ba/dei/media\\_servis/istrazivanje/default.aspx?id=18640&langTag=bs-BA](http://www.dei.gov.ba/dei/media_servis/istrazivanje/default.aspx?id=18640&langTag=bs-BA)

<sup>3</sup> [http://www.dei.gov.ba/dei/media\\_servis/istrazivanje/?id=20051](http://www.dei.gov.ba/dei/media_servis/istrazivanje/?id=20051)

<sup>4</sup> [http://www.dei.gov.ba/dei/media\\_servis/istrazivanje/?id=21911](http://www.dei.gov.ba/dei/media_servis/istrazivanje/?id=21911)